PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

251

Rachunkowość a controlling

Redaktorzy naukowi
Edward Nowak
Maria Nieplowicz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Halina Buk, Beata Filipiak, Wiktor Gabrusewicz, Waldemar Gos,
Maria Hass-Symotiuk, Józef Pfaff, Marzena Remlein, Wiesław Szczęsny

Redaktorzy Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska, Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities http://cejsh.icm.edu.pl
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiejkolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-241-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM
.

Spis treści

Wstęp 11

Aleksandra Banaszkiewicz, Ewa Makowska, Koncepcja *lean management* w obszarze produkcji, rachunkowości i administracji 13

Piotr Bednarek, Zastosowanie instrumentów rachunkowości zarządczej w samorządach lokalnych..... 25

Renata Biadacz, Teoretyczne i praktyczne aspekty kosztów pracy pracowników oddelegowanych za granicę 39

Agnieszka Bieńkowska, Zygmunt Kral, Anna Zabłocka-Kluczka, Systemy pomiaru dokonań w controllingu strategicznym..... 56

Dorota Burzyńska, Kontrola zarządcza a identyfikacja ryzyka w jednostkach samorządu terytorialnego 70

Andrzej Bytniewski, Robotyzacja systemu rachunkowości jako sposób wspomagania rachunkowości zarządczej i controllingu 81

Jolanta Chluska, Wynik finansowy samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej w świetle nowych uregulowań prawnych..... 96

Anna Chojnacka-Komorowska, Zastosowanie wskaźników statystycznych w controllingu..... 105

Marlena Ciechan-Kujawa, Zarządzanie procesami zewnętrznymi – wybrane aspekty prawne i zarządcze 116

Marcin Czyczerski, Wpływ zjawiska różnic kulturowych na funkcjonowanie controllingu finansowego w spółkach zależnych..... 131

Joanna Dyczkowska, Tomasz Dyczkowski, Procesy planowania operacyjnego a systemy wynagradzania w polskich przedsiębiorstwach..... 140

Tomasz Dyczkowski, Budżetowanie w organizacjach pozarządowych. Wybrane zagadnienia realizacyjne 154

Krzysztof Gawron, Użyteczność sprawozdania finansowego na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości przedsiębiorstwa. 170

Anna Glińska, Zastosowanie programowania liniowego w wyznaczaniu struktury zatrudnienia w zakładach pracy chronionej..... 183

Katarzyna Goldmann, Wpływ cyklu życia produktu na kształtowanie polityki amortyzacyjnej przedsiębiorstwa..... 197

Angelika Kaczmarczyk, Koszt historyczny a użyteczność informacji sprawozdawczej..... 210

Anetta Kadej, Możliwości wykorzystania opinii i dokumentacji z badania sprawozdania finansowego jako dowodu w postępowaniu podatkowym.. 219

Anna Kasperowicz, Odpowiedzialność w zawodzie księgowego 231

Marta Kawa, O przyczynach ograniczających efekty outsourcingu funkcji i zadań działu finansowo-księgowego ... 245
Agnieszka Kister, Rezerwy jako obszar rachunkowości szpitala ... 259
Marcin Klinowski, Kryteria wyboru portfela projektów – wybrane zagadnienie ... 275
Joanna Koczar, Koszt wytworzenia a splot polityki rachunkowości i polityki podatkowej w Federacji Rosyjskiej – wybrane problemy ... 285
Tomasz Kondraszuk, Rachunek kosztów w rolnictwie na tle ogólnej teorii ekonomiki przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem kosztów bezpośrednich i zmiennych ... 294
Katarzyna Kostyk-Siekierska, Krzysztof Siekierski, Ocena projektów inwestycyjnych metodą DCF – wybrane problemy ... 305
Robert Kowalak, Systemy wczesnego ostrzegania jako element controllingu przedsiębiorstwa ... 318
Adam Lulek, Użyteczność rachunku zysków i strat w zastosowaniu narzędzi rachunkowości zarządczej ... 329
Teresa Maszczak, Organizacja rachunkowości w procesie zarządzania jednostką gospodarczą ... 339
Edward Nowak, Zarządcze aspekty sprawozdawczości finansowej według segmentów działalności ... 350
Marta Nowak, Postrzeganie pracy w różnych sferach związanych z rachunkowością przez studentów studiów ekonomicznych. Analiza wyników badań empirycznych ... 360
Piotr Oleksyk, Determinanty efektywności zobowiązań jednostek sektora finansów publicznych ... 373
Ryszard Orliński, Budżetowanie przyrostowe jako metoda poprawy kondycji finansowej szpitali ... 382
Katarzyna Piotrowska, Ujawnianie kosztów utraty wartości zakończonych prac rozwojowych ... 397
Krzysztof Prymon, Możliwości wprowadzenia modelu wartości godziwej w rolnictwie ... 407
Małgorzata Rówińska, Modele wyceny bilansowej aktywów jednostki gospodarczej – zakres stosowania, skutki sprawozdawcze ... 418
Bożena Rudnicka, Ocena zmian w ewidencji oraz prezentacji przychodów i kosztów jednostek budżetowych ... 429
Karol Schneider, Zasady rachunkowości MTM (Mark-to-Market Value Adjustments) ... 443
Michał Soliwoda, Przydatność decyzyjno-informacyjna systemu ewidencyjno-analitycznego dotyczącego środków trwałych w spółdzielniach mleczarskich ... 451
Olga Szołno, Controlling i inne narzędzia zarządzania stosowane w wybranej jednostce samorządu terytorialnego w województwie lubelskim ... 461

Katarzyna Szymczyk-Madej, Jan Madej, Cechy systemu informatycznego rachunkowości ... 476
Agnieszka Tubis, Controlling logistyczny w przedsiębiorstwach przewozów pasażerskich grupy PKS ... 488
Agnieszka Walas, Niezakończone umowy długoterminowe a zamknięcie roku obrotowego. ... 498
Iwona Wasiak, Grażyna Karmowska, Funkcje rachunkowości zarządczej i controllingu w procesie zarządzania firmą ... 510
Lilianna Ważna, Teoretyczne i praktyczne aspekty wykorzystania wybranych instrumentów controllingu ... 526
Beata Zaleska, Wycena świadczeń zdrowotnych szpitala – problemy, bariery 538

Summaries

Aleksandra Banaszkiewicz, Ewa Makowska, The idea of Lean Management in production, accounting and administration fields ... 24
Piotr Bednarek, Application of management accounting techniques in local governments ... 38
Renata Biadacz, Theoretical and practical aspects of the labor costs of employees transferred to work abroad ... 55
Agnieszka Bieńkowska, Zygmunt Kral, Anna Zabłocka-Kluczka, Performance measurement systems in strategic controlling ... 69
Dorota Burzyńska, Managerial control and risk identification in local government units ... 80
Andrzej Bytniewski, Robotization of the accounting system as a way to support the management accounting and controlling ... 95
Jolanta Chluska, Financial result of independent public health care units in the view of new legal regulations ... 104
Anna Chojnacka-Komorowska, Use of statistical indicators in controlling . 115
Marlena Ciechan-Kujawa, Outsourcing process management – selected legal and management aspects ... 130
Marcin Czyczerski, The impact of cultural differences on the functioning of the financial controlling in subsidiaries ... 139
Joanna Dyczkowska, Tomasz Dyczkowski, Operational planning and remuneration systems in Polish enterprises ... 153
Tomasz Dyczkowski, Budgeting in non-governmental organisations. Selected application problems ... 169
Krzysztof Gawron, The utility of financial statement on the day preceding the announcement of bankruptcy. ... 182
Anna Glińska, Application of linear programming in determining the structure of employment in sheltered workshops ... 196

Katarzyna Goldmann, Influence of product life cycle on policy-making companies depreciation 209
Angelika Kaczmarczyk, Historic cost and usefulness of economic information 218
Anetta Kadej, Possibilities of using financial statements documentation and opinions as tax investigation evidence 230
Anna Kasperowicz, Responsibility in the profession of accountant 244
Marta Kawa, About the reasons limiting the effects of finance and accounting outsourcing 258
Agnieszka Kister, Reserves as the area of hospital accounting 274
Marcin Klinowski, Criteria for the selection of the projects portfolio − selected issues 284
Joanna Koczar, Production cost and interrelation between the accounting policy and tax policy in the Russian Federation – selected issues 293
Tomasz Kondraszuk, Cost accounting in agriculture in comparison with the general theory of company economics with the emphasis on direct and variable costs. 304
Katarzyna Kostyk-Siekierska, Krzysztof Siekierski, Evaluation of investment projects by DCF method − selected problems 317
Robert Kowalak, Early warning systems in controlling of enterprise 328
Adam Lulek, Income statement as a financial statement for the need of management based on elected management accountancy tools 338
Teresa Maszczak, Accounting organization in the management of economic entity 349
Edward Nowak, Managing aspects of financial reporting by operating segments 359
Marta Nowak, Perception of work in various spheres connected with accounting by students of economic studies. Analyses of empirical studies 372
Piotr Oleksyk, Determinants of efficiency of financial liabilities in local government entity 381
Ryszard Orliński, Incremental budgeting as a method of improvement of hospitals financial situation 396
Katarzyna Piotrowska, Disclosure of impairment losses of completed development works 406
Krzysztof Prymon, Possibility to implement fair value model in agriculture 417
Małgorzata Rówińska, Models of balance-sheet valuation of an economic entity's assets – scope of applications, reporting implications 428
Bożena Rudnicka, Assessment of changes in the recording and presentation of revenues and costs in budget entities 442
Karol Schneider, Accounting MTM in bank 450

Michał Soliwoda, Decision-making and information usefulness of a recording and analytical system concerning tangible fixed assets in dairy cooperatives 460
Olga Szołno, Controlling and other management tools used in a chosen self--government of local government in Lublin Voivodeship 475
Katarzyna Szymczyk-Madej, Jan Madej, Features of accounting information system 487
Agnieszka Tubis, Logistic controlling in passenger transport companies of PKS coach group 497
Agnieszka Walas, Not-ended long term projects and the closure of financial year 509
Iwona Wasiak, Grażyna Karmowska, Managerial accounting and controlling functions in business management..... 525
Lilianna Ważna, Theoretical and practical aspects of using of selected controlling instruments..... 537
Beata Zaleska, Evaluation of hospital health care services – problems and barriers 545

PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 251 • 2012

Rachunkowość a controlling ISSN 1899-3192

Krzysztof Gawron
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

UŻYTECZNOŚĆ SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO NA DZIEŃ POPRZEDZAJĄCY OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

Streszczenie: Artykuł poświęcony został problematyce użyteczności sprawozdania finansowego na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości. Wskazano podstawowe problemy wynikające z faktu zastosowania przepisów ustawy o rachunkowości do jego sporządzenia w świetle istniejących przepisów prawa upadłościowego. Omówiono różne metody wyceny majątku przedsiębiorstwa w stanie upadłości. Pokazano na przykładzie badanych firm, że wycena bilansowa nie wystarcza do rzetelnego oszacowania majątku masy upadłości. Wskazany został cel, jakiemu służy sprawozdawczość w przypadku jednostki kontynuującej działalność oraz gdy zasada kontynuacji działania przestaje obowiązywać. Autor zwrócił uwagę na pracochłonność sporządzania takiego sprawozdania wobec niewielkiej jego przydatności.

Słowa kluczowe: upadłość, sprawozdanie finansowe, masa upadłości, likwidacja, układ.

1. Wstęp

Ryzyko bankructwa stanowi naturalną konsekwencję funkcjonowania współczesnej gospodarki rynkowej. Wynika z czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, wymuszając podejmowanie racjonalnych ekonomicznie decyzji. W trudnych gospodarczo czasach, kryzysu i recesji przedsiębiorstwa słabsze są szczególnie narażone na bankructwo. Nawet przemyślane działania kierownictwa nie dają gwarancji, że firma przetrwa, jeśli zjawiska w gospodarce jednoznacznie prowadzą do eliminacji niewystarczająco silnych podmiotów. W celu pomocy takim jednostkom, a przede wszystkim ich wierzycielom, ustanowiono instytucję prawną określaną mianem upadłości. Artykuł został poświęcony roli sprawozdania sporządzanego na dzień ogłoszenia upadłości w samym procesie upadłościowym w świetle istniejących uregulowań prawnych i specyfiki samej procedury upadłościowej.

2. Pojęcie i przebieg procesu upadłościowego w Polsce

Upadłość jest to określona prawnie procedura (podstawowym źródłem prawa w tym zakresie w Polsce jest ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze) wszczynana w razie niewypłacalności dłużnika, polegająca na wspólnym dochodzeniu roszczeń przez wszystkich jego wierzycieli. Nadrzędnym jej celem jest jak najpełniejsze zaspokojenie wierzytelności oraz zachowanie przedsiębiorstwa dłużnika, o ile pozwalają na to racjonalne przesłanki [Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze 2003, art. 1-2].

Ustawa Prawo upadłościowe definiuje dwa odrębne postępowania. Pierwszym z nich jest postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości. Sąd orzeka w nim, czy zaistniałe warunki stanowią podstawę ogłoszenia upadłości dłużnika. Podstawowy czynnik to jego niewypłacalność, czyli sytuacja, w której nie jest on w stanie samodzielnie wykonywać swoich zobowiązań pieniężnych lub jego majątek jest zbyt mały na pokrycie zobowiązań, nawet jeśli wciąż jeszcze na bieżąco je spłaca. Pozostałe przesłanki rozpatrywane przez sąd to: fakt wystąpienia wielości wierzycieli, których musi być co najmniej dwóch, oraz wielkość majątku, która ma wystarczyć na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego [Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze 2003, art. 1, 10-11]. Jeżeli zostaje podjęte postanowienie o ogłoszeniu upadłości, sąd jest zobowiązany do wskazania jednego z dwóch sposobów jej przeprowadzenia, tj. likwidację lub układ. Podstawową różnicą między tymi metodami jest sposób pozyskania funduszy na pokrycie długów upadłego. Likwidacja oznacza, że środki pieniężne są uzyskiwane przez sprzedaż przedsiębiorstwa, jego zorganizowanej części lub poszczególnych składników majątku wchodzącego w skład masy upadłości. Upadłość układowa opiera się na założeniu, że wierzytelności mogą być w wyższym stopniu zaspokojone z uprawdopodobnionych przyszłych zysków przedsiębiorstwa. Dłużnik uzasadnia je w swoich propozycjach układowych poprzez przeprowadzoną analizę stanu przedsiębiorstwa, rynku, pozycji konkurencyjnej, poziomu i struktury ryzyka. Ważnym czynnikiem wpływającym na decyzję o ogłoszeniu układu są również korzyści społeczne wynikające z zachowania miejsc pracy.

W przypadku upadłości likwidacyjnej po wskazaniu sędziego komisarza odpowiadającego za przebieg postępowania upadłościowego powoływany jest syndyk, którego zadanie polega na zarządzaniu majątkiem bankruta i likwidacji masy upadłości. Syndyk przeprowadza spis inwentarza i dokonuje oszacowania majątku podlegającego spieniężeniu. Jego obowiązkiem jest również sporządzenie planu likwidacyjnego zawierającego sposoby i terminy sprzedaży składników majątku, a także preliminarza wydatków i w niektórych przypadkach ekonomicznego uzasadnienia dalszego prowadzenia działalności gospodarczej. Sporządzana zostaje lista wierzytelności, które będą zaspokojone z sum uzyskanych z likwidacji, zwanych funduszami masy upadłości, a następnie roszczenia wierzycieli są dzielone według tzw. kategorii interesu, wpływających bezpośrednio na stopień, w jakim faktycznie zostaną

spłacone (fundusze masy są niewystarczające, by wszystkie wierzytelności zostały w pełni pokryte). Po zatwierdzeniu wszystkich dokumentów następuje realna likwidacja masy upadłości. Odbywa się ona w myśl przepisów prawa upadłościowego w drodze przetargu lub, za zgodą sędziego komisarza, jako sprzedaż z wolnej ręki. Zakończenie postępowania następuje w momencie całkowitego spieniężenia masy upadłości, ewentualnie wcześniej, na przykład w razie decyzji sądu o zmianie trybu upadłości na układ.

Upadłość układowa przebiega w odmienny sposób. Sędzia komisarz zamiast syndyka powołuje zarządcę do realizacji ustalonego układu lub nadzorcę sądowego, w przypadku gdy dotychczasowy zarząd jednostki nadal pozostaje jej kierownikiem. Zadaniem nadzorcy jest kontrola zarządu w zakresie wykonywania postanowień układu. Po ustaleniu wierzytelności, sporządzeniu ich listy i podziale na kategorie interesu, powołane zostaje tzw. zgromadzenie wierzycieli. Następnie po przedstawieniu i przeanalizowaniu propozycji układowych w zakresie sposobów i terminów spłaty długów przez bankruta w przyszłości oraz ustaleniu zasad ich restrukturyzacji (odłożenie w czasie spłaty, rozłożenie na raty, zmniejszenie ich sumy itd.) następuje przyjęcie przez zgromadzenie wierzycieli właściwego układu i jego zatwierdzenie przez sąd. Jeśli działania podjęte w ramach realizacji układu faktycznie pozwalają na pozyskanie funduszy niezbędnych do spłaty roszczeń, to postępowanie upadłościowe kończy się wraz zapłatą ostatniej raty zrestrukturyzowanych długów. W przeciwnym wypadku sędzia komisarz decyduje o zmianie postępowania na likwidację.

3. Sprawozdanie finansowe na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości

Kierownik jednostki, którym w czasie trwania postępowania upadłościowego może być syndyk, zarządca lub zarząd jednostki pod nadzorem nadzorcy sądowego, odpowiada za rachunkowość przedsiębiorstwa. Moment ogłoszenia upadłości wywołuje daleko idące skutki co do podstawowych zasad rachunkowości. Przede wszystkim oddziałuje na zastosowanie nadrzędnej zasady kontynuacji działania, a zatem także zasady ciągłości (przyjęcie nowych zasad wyceny, nieporównywalność okresów, za jakie sporządzane są sprawozdania finansowe). Podstawowym zadaniem kierownika staje się zatem przejęcie i zamknięcie ksiąg rachunkowych upadłego w terminie nie późniejszym niż trzy miesiące od dnia zaistnienia zdarzenia, czyli ogłoszenia upadłości. W celu poprawnego zamknięcia powinien wykonać między innymi następujące czynności:

– przeprowadzić inwentaryzację aktywów i pasywów na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości,
– wyjaśnić i rozliczyć ujawnione różnice inwentaryzacyjne,
– wycenić składniki aktywów w oparciu o właściwe zapisy ustawy o rachunkowości,

– utworzyć rezerwy na pewne lub bardzo prawdopodobne przyszłe zobowiązania (głównie straty z transakcji gospodarczych w toku),
– utworzyć rezerwy na inne przewidywane koszty i straty [Łodziana, Makuch 2005, s. 23].

Na podstawie zamkniętych ksiąg rachunkowych sporządzane jest sprawozdanie finansowe na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości. Zgodnie z ustawą o rachunkowości zawiera ono bilans (często określa się go mianem bilansu zamknięcia upadłego i bilansu otwarcia syndyka, zapewnia zachowanie ciągłości bilansowej pomiędzy datą przed i po ogłoszeniu upadłości), rachunek zysków i strat oraz informację dodatkową. Nie ma obowiązku sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych lub zmian w kapitale własnym [Witosz (red.) 2010, s. 360-361]. Sprawozdanie to nie podlega badaniu przez biegłego rewidenta [Adamus 2011a, s. 20-22] ani zatwierdzeniu. Podpisuje je, podając datę podpisu, osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych i kierownik jednostki, tj. syndyk lub zarządca.

Na potrzeby sprawozdania finansowego ustalenie wartości bilansowej aktywów i pasywów odbywa się zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości na różne sposoby, zależnie od trybu właściwego postępowania upadłościowego. W przypadku upadłości układowej, której wszczęcie nie stanowi przeszkody do uznania, że działalność jednostki będzie kontynuowana, wycena odbywa się na zasadach normalnych, wynikających z artykułu 28 ustawy o rachunkowości.

Likwidacja natomiast wymusza zastosowanie do wyceny składników aktywów (wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych, papierów wartościowych i zapasów) cen sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen ich nabycia albo kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości [Ustawa o rachunkowości 1994, art. 29]. Należności należy wycenić w kwotach przypuszczalnej zapłaty po uwzględnieniu odpisów aktualizujących. W przypadku zobowiązań powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości konieczne jest naliczenie odsetek do tego dnia [Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze 2003, art. 92], odsetki od momentu ogłoszenia są dalej naliczane w stosunku do wierzytelności zabezpieczonych rzeczowo (hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym itp.). Odsetki od wierzytelności powstałych po dacie ogłoszenia upadłości lub po umorzeniu postępowania są naliczane w normalny sposób zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego. Dodatkowo jednostka jest zobligowana do utworzenia rezerwy na przewidywane dodatkowe koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności. Wśród tych kosztów można wyróżnić:
– wynagrodzenie syndyka, zarządcy, komisarzy i innych osób zatrudnionych po ogłoszeniu upadłości,
– należności z tytułu składek emerytalnych, rentowych, chorobowych od wynagrodzeń osób wymienionych w poprzednim punkcie,
– koszty obwieszczeń, ogłoszeń i postępowania dowodowego,
– koszty posiedzeń wierzycieli,

– koszty likwidacji masy upadłości,
– koszty prowadzenia upadłości po ogłoszeniu upadłości,
– wynagrodzenia i odprawy dla pracowników [Kuzior (red.) 2010, s. 128-129].

Różnica powstała w wyniku takiej wyceny oraz utworzenia rezerwy wpływa na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny [Ustawa o rachunkowości 1994, art. 29, pkt 2]. Na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości kapitał ten, podobnie jak pozostałe kapitały własne, zostaje włączony do kapitału podstawowego. W przypadku jednostek w stanie upadłości wartość tak ustalonego kapitału podstawowego będzie miała wartość ujemną.

Międzynarodowe standardy rachunkowości w odróżnieniu od polskiej ustawy o rachunkowości nie wskazują sztywnych zasad wyceny oraz prezentacji majątku w przypadku zagrożenia kontynuacji działania. Każdorazowo wynikają one z zapisów poszczególnych standardów dotyczących grup składników aktywów i pasywów. Przykładowo, w przypadku wyceny wartości niematerialnych i prawnych (MSR 38) oraz rzeczowych aktywów trwałych (MSR 16) w razie zagrożenia kontynuacji działania wycena na dzień bilansowy jest dokonywana dokładnie tak, jakby takiego zagrożenia nie było, czyli w oparciu o cenę nabycia, koszt wytworzenia lub wartość przeszacowaną. Majątek przeznaczony do sprzedaży, w ramach pozyskiwania funduszów masy upadłościowej, powinien być wyceniany według wartości bilansowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia, zależnie od tego, która z nich jest niższa. Dodatkowo w wycenie należy uwzględnić możliwość trwałej utraty wartości zgodnie z zapisami MSR 36. Występuje ona, gdy wartość odzyskiwalna danego składnika aktywów jest niższa niż jego wartość bilansowa. Wartością odzyskiwalną, w przypadku jednostek objętych postępowaniem likwidacyjnym, nazywa się wartość możliwą do uzyskania poprzez sprzedaż danego składnika. Podobnie jak w przypadku ustawy o rachunkowości standardy nakładają obowiązek tworzenia rezerw w związku z zaniechaniem kontynuacji działalności (MSR 37) [Kumor, Strojek-Filus 2011, s. 277-278].

4. Wycena masy upadłości

W momencie ogłoszenia upadłości majątek jednostki staje się masą upadłości, którego sprzedaż, w przypadku upadłości likwidacyjnej, posłuży zaspokojeniu roszczeń wierzycieli. Zgodnie z zapisami przepisów prawa upadłościowego i naprawczego w skład masy upadłości wchodzi majątek należący do bankruta w dniu upadłości oraz nabyty przez niego w toku postępowania. Do masy upadłości nie zalicza się:
– mienia wyłączonego z egzekucji na mocy przepisów Kodeksu postępowania cywilnego,
– wynagrodzenia za pracę upadłego w części niepodlegającej zajęciu,
– kwoty uzyskanej z realizacji zastawu rejestrowego lub hipoteki [Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze 2003, art. 61-63].

W celu wyceny masy upadłości należy skorygować wartość majątku, wynikającą z ksiąg rachunkowych i sprawozdania finansowego na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości, określonych składników, tj. w szczególności składników, które są objęte zastawem lub nie podlegają sprzedaży na mocy innych umów, oraz aktywa tworzące Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych [Jędrzejewski 2009, s. 15]. Ustalenie składu masy następuje w wyniku spisu inwentarza przy założeniu, że rzeczy znajdujące się w posiadaniu jednostki w stanie upadłości należą do jej majątku. Prawo upadłościowe uznaje sprzedaż przedsiębiorstwa jako całości za najlepszy sposób likwidacji masy upadłości, a w przypadku gdy nie jest to możliwe, jego zorganizowanej części lub poszczególnych składników. Pojęcie zorganizowanej części przedsiębiorstwa zostało zdefiniowane w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych poprzez wskazanie czterech warunków, które muszą być jednocześnie spełnione:

- istnieje zespół składników materialnych i niematerialnych, w tym zobowiązań,
- zespół ten jest organizacyjnie i finansowo wyodrębniony w przedsiębiorstwie,
- jego składniki są przystosowane do realizacji określonych zadań gospodarczych,
- zespół ten mógłby stanowić odrębne przedsiębiorstwo realizujące te zadania [Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych 1992, art. 4a, pkt 4].

Przed sprzedażą niezbędne jest ustalenie wartości masy upadłościowej. Wstępnego oszacowania dokonuje sam syndyk w terminie jednego miesiąca od dnia ogłoszenia upadłości. Właściwe oszacowanie może być zlecone biegłemu wyznaczonemu przez sędziego komisarza. Z uwagi na brak w polskim systemie prawnym pojęcia licencjonowanych ekspertów do spraw wyceny przedsiębiorstwa − występują jedynie uprawnieni rzeczoznawcy nieruchomości − wybór biegłego jest dokonywany na podstawie rekomendacji w zależności od charakteru działalności przedsiębiorstwa upadłego i składu jego majątku [Gurgul 2010, s. 583-584].

Prawo upadłościowe nie zawiera zapisów precyzujących wybór metody wyceny składników masy upadłości. Według Kodeksu spółek handlowych, którego zapisy należy stosować w przypadkach nieuregulowanych w przepisach ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, ceną wykorzystywaną do oszacowania masy powinna być wartość zbywcza. Należy ją utożsamiać z ceną sprzedaży netto lub wartością godziwą każdego składnika masy oddzielnie, bez uwzględnienia zasady ostrożnej wyceny. Istotne przy tym jest również ustalenie wartości rezerwy na koszty postępowania upadłościowego [Jędrzejewski 2009, s. 16-17].

Wycena na potrzeby obrotu powinna zawierać wyodrębnione oszacowanie zarówno wartości całego przedsiębiorstwa, jak i jego zorganizowanych, dających się wyodrębnić części. Mimo że nie istnieją narzucone metody wyceny w tym zakresie, w praktyce stosowane są ich trzy grupy, tj. metody majątkowe, metody dochodowe i metody mieszane [Adamus 2011b, s. 154-155].

Metody majątkowe oparte są na wycenie poszczególnych składników majątku. Wyróżnia się wśród nich metody: wartości księgowej, skorygowanej wartości akty-

wów netto, wartości odtworzeniowej oraz likwidacyjną. Pierwsza z nich jest najprostsza, gdyż opiera się na wycenie bilansowej elementów majątku. Wartość księgowa przedsiębiorstwa ustalana jest jako różnica pomiędzy wartością księgową aktywów ogółem a wartością księgową całkowitego, tj. krótko- i długoterminowego, zadłużenia. Jest ona zatem równa wartości księgowej kapitału własnego. Dodatkowo, powołując się na zapisy prawa upadłościowego określające, że nabywca przedsiębiorstwa upadłego nabywa je w stanie wolnym od obciążeń i nie odpowiada za zobowiązania upadłego [Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze 2003, art. 313], w przypadku sprzedaży całej jednostki biegli ustalają wartość księgową przedsiębiorstwa według metody księgowej jako równą sumie wartości księgowej jego aktywów. Metoda skorygowanej wartości aktywów netto wykorzystuje wartość bilansową składników na dzień wyceny, lecz w przypadku gdy różni się ona od wartości rynkowej, dokonywana jest korekta. Dotyczy to przede wszystkim wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych, w przypadku których wycena bilansowa bywa najczęściej zaniżona (ponieważ często ich wartość w czasie wzrasta, np. nieruchomości), zapasów oraz należności (ze względu na realność i możliwość egzekwowania). Metoda odtworzeniowa nazywana jest inaczej metodą kosztową. Oznacza wartość nakładów inwestycyjnych i kosztów, jakie musiałby ponieść inwestor w dniu wyceny, aby odtworzyć identyczne lub bardzo podobne przedsiębiorstwo. Najczęstszym sposobem jej ustalania jest określenie wartości aktualnej ceny nowego obiektu i pomniejszenie jej o rzeczywiste zużycie ustalone przez rzeczoznawcę [Panfil, Szablewski (red.) 2006, s. 39]. W przypadku jednostek będących podmiotami postępowania upadłościowego ta metoda służy czasem do ustalania wartości przedsiębiorstw należących do branż o niskim stopniu postępu technologicznego. Metoda likwidacyjna wycenia wartość majątku w oparciu o możliwe do uzyskania sumy ze sprzedaży jego składników na rynku, pomniejszonej o koszty związane bezpośrednio z likwidacją. Przyjmuje się, że jest to minimalna wartość, poniżej której syndykowi nie wolno sprzedać masy upadłościowej jako całości [Gurgul 2010, s. 585-586].

Metody dochodowe wyceniają podmiot na podstawie jego zdolności do generowania przyszłych dochodów w postaci zysków, przepływów pieniężnych lub dywidend dyskontowanych według stopy procentowej uwzględniającej ryzyko. Biorą one zatem pod uwagę zmianę wartości pieniądza w czasie. Ze względu na swój uniwersalny charakter, mogą służyć wycenie pojedynczych składników majątku, ich grupy, całego przedsiębiorstwa czy nawet grupy kapitałowej. W przypadku firm objętych upadłością bywają często podstawą wyceny inwestycji długoterminowych w postaci udziałów w obcych jednostkach. Najpopularniejszą z metod dochodowych jest metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych (DCF). Strumienie pieniężne dla przedsiębiorstwa ustalane są jako zysk operacyjny po odliczeniu odsetek i podatku, powiększony o amortyzację i pomniejszony o zmianę zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto oraz nakłady inwestycyjne w aktywa trwałe. W celu ustalenia wartości przedsiębiorstwa strumienie te dyskontuje się w oparciu o stopę dyskontową,

którą jest średnioważony koszt kapitału (WACC), i powiększa o tzw. wartość rezydualną [Panfil, Szablewski (red.) 2006, s. 41]. Wartość tą stanowi przyszła wartość przedsiębiorstwa w końcowym okresie oszacowania, zdyskontowana do wartości bieżącej. W przypadku firm niekontynuujących działalności nominalna wartość rezydualna, przed zdyskontowaniem, jest równa nominalnej wartości likwidacyjnej [Gurgul 2010, s. 587]. Teoretycznie można stosować również inne metody dochodowe, jak metoda zdyskontowanych przyszłych dywidend, metoda zdyskontowanych, prognozowanych, przyszłych zysków netto przedsiębiorstwa, lecz w praktyce ich wykorzystanie jest sporadyczne.

Ostatnią grupą są metody mieszane, które zgodnie z nazwą wykorzystują elementy metod majątkowych i dochodowych. Przedsiębiorstwo jest wyceniane najczęściej jako średnia ważona oszacowań wybraną metodą majątkową i dochodową. Wagi dla każdego ze sposobów ustalane są w zależności od rodzaju podmiotu, jego kondycji ekonomicznej oraz preferencji inwestorów. W zależności od wielkości tych wag wyróżnia się tzw. metodę berlińską, szwajcarską, stuttgarcką i anglosaską [Panfil, Szablewski (red.) 2006, s. 46-48].

5. Wpływ metod wyceny na szacowaną wartość majątku badanych podmiotów

Zastosowanie omówionych metod zostało zweryfikowane w wyniku badań przeprowadzonych w Sądzie Rejonowym Lublin-Wschód Wydział IX Sądu Gospodarczego do spraw Upadłościowych i Układowych. Z uwagi na charakter postępowań upadłościowych zbadane zostały trzy przedsiębiorstwa z województwa lubelskiego, które ogłosiły upadłość w ostatnich trzech latach, czyli po istotnej nowelizacji obowiązujących przepisów ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze. Przedsiębiorstwa te wciąż objęte są postępowaniem upadłościowym, tryb postępowania obejmuje likwidację majątku. Pierwsze przedsiębiorstwo (Przedsiębiorstwo X) prowadziło działalność usługową z zakresu transportu osób. Drugie (Przedsiębiorstwo Y) zajmował się dystrybucją, transportem i przechowywaniem produktów spożywczych. Działalność statutową trzeciej jednostki (Przedsiębiorstwo Z) stanowiło przetwórstwo spożywcze. W tabeli 1 zebrano podstawowe informacje dotyczące wyceny majątku tych jednostek na podstawie sprawozdań sporządzanych przez syndyków.

Do oszacowania masy upadłości przez biegłego w przypadku Przedsiębiorstwa X wykorzystano metody majątkowe, tj. wartości księgowej netto i wartości skorygowanej aktywów netto oraz metodę mieszaną w przypadku nieruchomości. Wartość działki ustalono porównawczo, pozostałych zaś składników metodą dochodową przy wykorzystaniu zdyskontowanych strumieni pieniężnych wynikających z dzierżawy. W przypadku ruchomości wykorzystano metodę kosztową, uwzględniając wartość bazową danego składnika opartą na cenie rynkowej oraz ocenie stanu technicznego danego środka, stopniu jego przydatności, współczynniku nowoczesności oraz współczynniku urynkowienia. W Przedsiębiorstwie Y dotychczasowe ustalenia

biegłego w zakresie wyceny środków trwałych zostały wykonane metodą wartości skorygowanej aktywów w oparciu o ustalony aparat szacunkowy. Ostatni podmiot ze względu na wielkość swojego majątku wykorzystał zdecydowanie więcej narzędzi, w szczególności były to wyceny:

Tabela 1. Wartość bilansowa majątku badanych przedsiębiorstw na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości oraz oszacowanie wartości majątku masy upadłości

Pozycja	Przedsiębiorstwo X	Przedsiębiorstwo Y	Przedsiębiorstwo Z
Aktywa trwałe	3 217 220,26	83 048,00	13 019 693,35
Aktywa obrotowe	1 621 226,63	760 043,45	14 658 195,22
Suma aktywów	4 838 446,79	843 091,45	27 677 888,57
Kapitały własne	−93 963,69	−6 778 333,66	−6 704 722,25
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	4 932 410,48	7 621 425,11	34 382 610,82
Suma pasywów	4 838 446,79	843 091,45	27 677 888,57
Wartość netto masy upadłości – oszacowanie wstępne na podstawie bilansu	4 381 709,58	103 971,12	22 456 595,83
Oszacowanie masy upadłości przez biegłego rzeczoznawcę	9 724 251,53	136 252,62*	47 659 742,70

*Biegły wciąż sukcesywnie dokonuje szacowania wartości masy upadłości, ostateczna wartość może ulec zmianie już po napisaniu artykułu.

Źródło: opracowanie własne.

– wartości niematerialnych i prawnych – wycena została dokonana przez rzeczoznawcę w oparciu o przyjęty aparat szacunkowy,
– nieruchomości – zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości, tzn. metodą porównawczą i dochodową,
– środków trwałych – według wartości rynkowej, biorąc pod uwagę poziom cen nowych składników podobnych do wycenianego z uwzględnieniem stopnia zużycia technicznego i moralnego, stopnia nowoczesności konstrukcji oraz wielkości popytu i podaży na dany środek,
– inwestycji długoterminowych – udziały w innych jednostkach oszacowano metodą dochodową DCF,
– zapasów – rzeczoznawca wykorzystał aparat szacunkowy oraz wyniki inwentaryzacji,
– należności krótkoterminowych – dokonano dodatkowych odpisów aktualizujących wobec należności zalegających ponad sześć miesięcy, należności o niskich kwotach (tzw. końcówki) oraz należności zalegające krócej niż sześć miesięcy, lecz o bardzo małym prawdopodobieństwie wyegzekwowania,
– środków pieniężnych – w wartości nominalnej,

– krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych – jako koszty do rozliczenia w przyszłych okresach, stanowiące wartość bilansową nie są majątkiem przeznaczonym do zbycia, zatem ich wartość ustalono jako zerową.

6. Podsumowanie

Sprawozdanie finansowe jako finalny efekt systemu informacyjnego rachunkowości ma dostarczyć rzetelnych i użytecznych informacji o sytuacji majątkowej i wynikach działalności jednostki dla dużego kręgu odbiorców. Stanowi ono obraz dokonań kierownictwa w zakresie zarządzania majątkiem, wypracowywania zysków, rzetelności wobec kontrahentów, klientów, kredytodawców i organów publicznoprawnych oraz ochrony interesów pracowników [Olchowicz, Tłaczała 2002, s. 15--16]. Wskazuje się, że powinno się ono charakteryzować co najmniej przydatnością, wiarygodnością, zrozumiałością i porównywalnością [Łodziana, Makuch 2005, s. 124].

Omówione w opracowaniu problemy wyceny wskazują, że cechy takie, jak przydatność i wiarygodność, nie są zachowane w przypadku sprawozdania na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości. Scharakteryzowane sposoby szacowania majątku podmiotu pokazują, jak bardzo przepisy ustawy o rachunkowości, międzynarodowe standardy rachunkowości oraz prawo upadłościowe nie są ze sobą zharmonizowane. Te same składniki majątku są wielokrotnie wyceniane przy czym za każdym razem uzyskiwana wartość jest inna, a różnice są bardzo duże. Najlepszym przykładem braku realności niektórych wycen jest stosowanie ceny sprzedaży netto nie wyższej od ceny nabycia lub kosztu wytworzenia w stosunku do nieruchomości. Rzeczywista wartość nieruchomości jest zazwyczaj wielokrotnie wyższa od ustalonej tą metodą. Tworzone zatem w taki sposób sprawozdanie finansowe nie może realizować nadrzędnej zasady wiernego, rzetelnego obrazu. Wyniknęła stąd potrzeba odrębnych uregulowań dotyczących wyceny masy upadłościowej. Gdyby dane z bilansu odpowiadały rzeczywistości gospodarczej, możliwe by było ustalanie wartości masy przez korekty wartości bilansowych związane z wyłączeniem składników, których do masy upadłości zaliczyć nie wolno.

Kolejna cecha, jaką jest porównywalność sprawozdania na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości w stosunku do wcześniejszych sprawozdań jednostki, również nie jest zachowana. Wynika to nie tylko z faktu stosowania innych metod wyceny, lecz również z przyjęcia zupełnie innego okresu w stosunku do poprzedniego roku obrotowego. Nie jest zatem możliwe dokonywanie porównań, także w stosunku do sprawozdań innych przedsiębiorstw z danej branży.

Nadrzędnymi celami działalności przedsiębiorstw są: zabezpieczenie istnienia przedsiębiorstwa oraz zwiększanie majątku właścicieli. Podstawowe mierniki realizacji tych celów stanowią wypłacalność i rentowność [Walińska (red.) 2008, s. 186--191]. Ocenie sytuacji majątkowej, płynności i wypłacalności podporządkowany jest układ bilansu zarówno po stronie aktywów, jak i pasywów. Z kolei rachunek zy-

sków i strat pozwala na dokonanie wnikliwej analizy rentowności przedsiębiorstwa. W przypadku przedsiębiorstw, co do których sąd ogłosił upadłość, tego typu analizy są nie tylko zupełnie niemiarodajne ze względu na nieporównywalność danych [Kuźniak 2001, s. 491-492], ale przede wszystkim niepotrzebne. W specyficznej sytuacji, jaką jest stan upadłości, nadrzędnym celem sporządzania sprawozdania finansowego staje się odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu majątek dłużnika zaspokoi wierzycieli [Jędrzejewski 2010, s. 135]. Dlatego sprawozdanie finansowe na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości służy do sporządzenia wstępnego oszacowania majątku masy upadłości. W rzeczywistości jednak to wstępne oszacowanie ma niewielkie znaczenie dla samego procesu upadłościowego. Sędzia w każdym przypadku powołuje biegłego do wyceny majątku i dopiero ta wartość jest podstawą podejmowania istotnych decyzji.

Kolejne zagadnienie to odpowiedź na pytanie, czy analizowane sprawozdanie finansowe jest wykorzystywane do opracowania i uzgodnienia propozycji układowych w związku z wyborem tej procedury przez sąd. W przypadku składania wniosku o ogłoszenie upadłości niezbędne jest wskazanie postulowanego trybu postępowania, niezależnie od tego, czy zgłasza go dłużnik, czy wierzyciel. Jeśli wybrano układ, do wniosku należy dołączyć wstępne propozycje układowe. Dłużnik powinien ponadto wskazać możliwości finansowania ich wykonania oraz dołączyć rachunek przepływów pieniężnych za ostatnie dwanaście miesięcy, jeśli zobowiązany był do prowadzenia dokumentacji umożliwiającej jego sporządzenie [Lewandowski, Wołowski 2011, s. 82-84]. Niezłożenie tych propozycji nie oznacza jednak tzw. braku formalnego wniosku, który skutkowałby jego zwrotem. Mogą one zostać przedstawione przez zarządcę lub nadzorcę sądowego już po ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu w terminie miesiąca od decyzji sądu. W uzasadnionych przypadkach sędzia komisarz może wydłużyć ten termin do trzech miesięcy. Wynika to z trudności ich opracowania w oparciu o racjonalne przesłanki. Uzasadnienie takich propozycji powinno zawierać między innymi: opis stanu przedsiębiorstwa, w szczególności jego sytuacji ekonomiczno-finansowej, prawnej i organizacyjnej, analizę sektora rynku oraz pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstwa, analizę poziomu i struktury ryzyka, wskazanie metody i źródła finansowania wykonania układu z uwzględnieniem przewidywanych wpływów i wydatków w czasie jego wykonywania [Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze 2003, art. 280]. Wykorzystanie omawianego sprawozdania finansowego na potrzeby opracowania układu jest więc zwykle niemożliwe ze względu na to, że powstaje w momencie, gdy propozycje są już złożone. Może ono służyć analizie realności tych propozycji, lecz dołączone do nich uzasadnienie zawiera znacznie szerszy zakres informacji. Dodatkowo zwykle układ podlega negocjacjom nieformalnym pomiędzy dłużnikiem i wierzycielami, które najczęściej mają decydującą znaczenie w zdobyciu jego akceptacji i zmniejszeniu ryzyka odrzucenia podczas głosowania na zgromadzeniu wierzycieli.

W celu złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, w przypadku dłużnika, niezbędne jest udowodnienie stanu niewypłacalności. Sąd bada ten stan na podstawie danych pochodzących z systemu informacyjnego rachunkowości, tj. dołączanych do wniosku załączników, między innymi: aktualnego wykazu majątku z szacunkową wyceną jego składników i bilansu sporządzanego do celów postępowania, na dzień nie późniejszy niż trzydzieści dni przed złożeniem wniosku [Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze 2003, art. 23]. Zebrane tam dane, oparte na wartościach historycznych, obarczone są dużym marginesem błędu, co oznacza brak rzeczywistej możliwości oceny wniosku. W literaturze wskazuje się korzyści, jakie można by osiągnąć, gdyby zmienić kolejność podejmowanych działań. Zamiast sporządzania wykazu majątku i sprawozdania finansowego do wniosku o ogłoszenie upadłości powinna być dołączana wycena majątku przez biegłego rzeczoznawcę. Pozwalałoby to w rzetelny sposób ocenić, czy jednostka posiada majątek wystarczający na pokrycie kosztów upadłości, a w dalszej kolejności, także łatwo ustalić wartość masy upadłości przez samego syndyka bądź zarządcę. Dawałoby to realną szansę na skrócenie samej procedury upadłości. Z kolei zamiast sprawozdania na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości postulowane jest wprowadzenie tzw. bilansu otwarcia upadłości, w którym wycena majątku odbywałaby się nie według ustawy o rachunkowości, lecz według ich wartości zbywczej [Łodziana, Makuch 2005, s. 128-129]. Wskazywany jest również trend zmierzający do zmian w systemie rachunkowości, mający doprowadzić do nowej prezentacji bilansu i rachunku zysków i strat z wyraźnym wyodrębnieniem pozycji dotyczących upadłości [Jędrzejewski 2010, s. 141].

Literatura

Adamus R., *Badanie sprawozdania finansowego jednostki w stanie upadłości*, „Rachunkowość" 2011a, nr 6.

Adamus R., *Przedsiębiorstwo upadłego w upadłości likwidacyjnej*, Wolters Kluwer bussiness, Warszawa 2011b.

Gurgul S., *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2010.

Jędrzejewski S., *Zasady sporządzania sprawozdań finansowych przedsiębiorstw w upadłości – czy są potrzebne zmiany?*, [w:] I. Sobańska, P. Kabalski (red.), *System rachunkowości w okresie kryzysu gospodarczego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010.

Jędrzejewski S., *Zasady wyceny majątku przedsiębiorstwa w upadłości*, „Rachunkowość" 2009, nr 9.

Kumor I., Strojek-Filus M., *Odzwierciedlenie skutków upadłości likwidacyjnej przedsiębiorstwa, Rachunkowość w teorii i praktyce*, Szczecin 2011.

Kuźniak R., *Ograniczenia analizy wskaźnikowej*, „Rachunkowość" 2001, nr 8.

Kuzior A. (red.), *Zasady wyceny bilansowej i ich wpływ na kształt sprawozdań finansowych. Dylematy metodyczne*, Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza 2010.

Lewandowski R., Wołowski P., *Prawo upadłościowe i naprawcze*, C.H. Beck, Warszawa 2011.

Łodziana A., Makuch B., *Upadłość likwidacyjna. Inwentaryzacja i wycena majątku. Ewidencja i sprawozdawczość finansowa. Praktyczny poradnik dla syndyków*, Difin, Warszawa 2005.
Olchowicz I., Tłaczała A., *Sprawozdawczość finansowa*, Difin, Warszawa 2002.
Panfil M., Szablewski A. (red.), *Metody wyceny spółki, perspektywa klienta i inwestora*, Poltext, Warszawa 2006.
Walińska E. (red.), *Polska praktyka rachunkowości w kontekście procesu harmonizacji międzynarodowej sprawozdawczości finansowej*, Wolters Kluwer business, Warszawa 2008.
Witosz A. (red.), *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2010.
Akty prawne
Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze z dnia 28 lutego 2003 r., DzU z 2011, nr 234, poz. 1391 z późn. zm.
Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, DzU z 2009, nr 152, poz. 1223 z późn. zm.
Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU z 2000, nr 54, poz. 654 z późn. zm.

THE UTILITY OF FINANCIAL STATEMENT ON THE DAY PRECEDING THE ANNOUNCEMENT OF BANKRUPTCY

Summary: The article is devoted to the issue of utility of financial statement on the day preceding the announcement of bankruptcy. It points out the fundamental problems arising from the fact of using the Law on Accounting for its preparation in view of existing bankruptcy law. It discusses various methods of valuation of companies in bankruptcy and shows on the example of the surveyed companies that the balance sheet valuation is not sufficient for the reliable estimation of assets in bankruptcy. The article indicates the objective of the reporting in companies that will not sustain their activity. The author paid attention to the effort to prepare the report in comparison with its suitability.

Keywords: bankruptcy, financial statement, weight of bankruptcy, liquidation, arrangement.